

UDK:811.523

Gulrux DONIYOROVA,
Toshkent ijtimoiy innovatsiya universiteti o'qituvchisi
E-mail: gulidoniyyorova85@gmail.com

Filologiya fanlari doktori, professor H.Boltaboyev taqrizi asosida

“YANGI YO‘L” JURNALI KASHF ETGAN SHOIRALAR. “ERK KUYLARI” TALQINIDA

Аннотация

Ushbu maqolada 1924 yilda xotin-qizlarga bag'ishlangan ilk jurnal “Yangi yo‘l”ning tashkil etilishi, unda o‘rin olgan ayol ijodkorlarning badiiy va publisistik asarlari tilga olingan. “Adabiyot” ruknida chop etilgan yosh shoirlarning she‘rlari tahlilga tortilgan. 1926 yilda yozuvchi Oybekning ijodkor ayollarning she‘rlarini to‘plab “Erk kuyleri” nomli to‘plamining nashr ettirgani va buni olim, filologiya fanlari doktori, dotsent O. Hamroyeva o‘zining “Erk kuyleri” nomli kitobida tahlil qilgani yoritilgan. XX asr 20-yillarining 2-yarmida mamlakatimiz ayollari hayotida yuz bergan yangilanishlar, unga ziyolilarning munosabati bayon qilingan.

Kalit so‘zlar: “Yangi yo‘l”, she‘riyat, ozodlikka intilish, “Erk kuyleri”, ayollar erki, oila bekasi, yosh shoirlar, adabiy muhit.

ПОЭТЫ В ЖУРНАЛЕ «ЯНГИ ЙЎЛ». В ИНТЕРПРЕТАЦИИ «ЭРК КУЙЛАРИ»

Аннотация

В статье рассматривается создание в 1924 году первого журнала, посвященного женщинам, «Янги йул», а также представленные в нем художественные и публицистические произведения женщин-писательниц. Проанализированы стихотворения молодых поэтов, опубликованные в рубрике «Адабиёт». Подчеркивается, что в 1926 году писательница Ойбек собрала стихи творческих женщин и издала сборник под названием «Эрк куйлари», который проанализировала в своей книге «Эрк куйлари» ученый, доктор филологических наук, доцент О. Хамроева. В романе описываются изменения, произошедшие в жизни женщин нашей страны во второй половине 1920-х годов, а также реакция на них интеллигенции.

Ключевые слова: «Янги йул», поэзия, стремление к свободе, «Эрк куйлари», женская свобода, хранительница очага, молодые поэты, литературная среда.

POETS IN THE MAGAZINE "YANGI YOL". IN THE INTERPRETATION OF "ERK KUYLARI"

Annotation

This article discusses the establishment of the first magazine dedicated to women, "Yangi Yo'l", in 1924, and the artistic and journalistic works of female writers included in it. The poems of young poets published in the "Adabiyot" column are analyzed. In 1926, the writer Oybek collected poems by creative women and published a collection called "Erk Kuyleri", which was analyzed by the scientist, Doctor of Philology, Associate Professor O. Hamroyeva in her book "Erk Kuyleri". The changes that occurred in the lives of women in our country in the 20s of the 20th century, and the attitude of intellectuals to them are described.

Key words: "Yangi Yo'l", poetry, striving for freedom, "Erk Kuyleri", women's freedom, homemaker, young poets, literary environment.

Kirish. 1920-1930 yillar o‘zbek matbuotida ko‘plab gazetalar qatori ijtimoiy-siyosiy va adabiy-badiiy mavzulardagi jurnallar soni ko‘payta boshladi. Aynan bu davrda matbuotning yangicha yo‘nalish va janrlar bilan boyiganini ham ko‘rishimiz mumkin. “Tong”, “Alanga”, “Yer yuzi”, “Maorif”, “Ishchilar dunyosi”, “Bilim o‘chog‘i”, “Maorif va o‘qitg‘uchi”, “Qurilish”, “SAAPP”, “Mushtum”, “Yangi yo‘l” kabi jurnallar shular jumlasidan. “Umuman olganda, 1920-1930 yillar O‘zbekistondagi adabiy kuchlarni rivojlantirish, adabiyot va san‘atni keng targ‘ib qilish yo‘li bilan aholining umumiy madaniy saviyasini oshirish masalasi, o‘zbek va rus tillarida chop etiluvchi ijtimoiy siyosiy va adabiy badiiy jurnallarni tashkil etish zaruratini kun tartibiga qo‘ydi. Hech mubolag‘asiz aytish mumkinki, o‘sha davr jurnallarining faoliyati o‘zbek badiiy adabiyotini, madaniyatini boyitdi.” [2] “Yangi yo‘l”, “Tong”, “Alanga”, “Yer yuzi” kabi jurnallarning asosiy vazifasi xalqning ongini oshirish, savodsizlikka barham berish, yangi davr kishisini tarbiyalashdan iborat bo‘lgan. “Yangi yo‘l” jurnali xotin-qizlar uchun mo‘ljallangan bo‘lib, unig maqsadi xotin-qizlar savodsizligiga barham berish, jamiyatdagi faolligini oshirish va zamon bilan hamnafas bo‘lgan ziyoli ayollarni kashf etish edi. Shuning uchun ayollar ijodida nafaqat badiiy tasvirlar, o‘sha zamon ijtimoiy siyosiy ruhi ufurib turgan.

Adabiyotlar tahlili. O‘zbek matbuotining paydo bo‘lishi va shakllanishiga oid ma‘lumotlarni Ziyi Saidning “O‘zbek vaqtli matbuoti tarixiga materiallar (1870-1927)” risolasida ko‘rishimiz mumkin. Unda o‘sha davrga oid yuzlab gazeta va jurnallarning tahlilini uchratamiz. “Yangi yo‘l” gazetasi endigina chop etila boshlagan vaqtda Ziyi Said gazetaga shunday ta‘rif beradi:

“Turkiston Ishtirokiyun firqa markazqo‘mi qoshidagi xotinlar bo‘limining fikr tarqatg‘uchisi”[9]. Fikrini davom ettirib deydi: “Oyida ikki topqir chiqqa boshladi. Maqsadi xotin-qizlarni yangi bilim qurollari bilan qurollantirib, madaniyat olamiga chiqarish, ularni paranjidan qutqazib, amaliy ravishda erlar bilan teng huquqli qilish, har turli hunarxona va artellarda yig‘ilib ishlash yo‘llarini ko‘rsatib... ularni tarbiyalashdan iborat”. [9] Bundan tashqari N. Abduazizovning “Milliy jurnalistika tarixi” kitobida XX asr boshlaridagi adabiy-badiiy jurnallarning paydo bo‘lishi, uslubi, tanlagan yo‘nalishlari, B.Do‘stqorayevning “O‘zbekiston jurnalistikasi tarixi” kitobida yurtimizda matbuotning paydo bo‘lish va rivojlanish davrlari haqida ko‘plab ma‘lumotlar o‘rin olgan.

Metodologiya. “Yangi yo‘l” jurnalining 1920-1930 yillar davrini o‘rganish va tahlil qilish jarayonida aynan shu manbaaning o‘ziga murojaat qilgan ma‘qul. Sababi bu hali chuqur tadqiq qilinmagan, kam o‘rganilgan jurnallardan biri hisoblanadi. Undagi maqolalar, xabarlar va turli qiziqarli sahifalar orqali tadqiqotchilar o‘sha davrga oid ko‘plab ma‘lumotlarga ega bo‘lishlari mumkin. Bundan tashqari maqolalar tili ravon va uslubining soddaliligi ham uni oson tushinishga yordam beradi.

Muhokama va natijalar. “Yangi yo‘l” (hozirgi “Saodat”) jurnali 1924 yilda chop etila boshlagan va 10 dan ortiq ruknlardan tarkib topgan bo‘lib, yurtimiz xotin-qizlari uchun turli fan sohalari: tibbiyot, geografiya, geometriya, matematika kabi fanlardan berib borilgan ilmiy yangiliklar ularning savodli bo‘lishi bilan birga fan va dunyo yangiliklaridan bahramand bo‘lishiga imkon yaratgan. Osha yillarda ayollarning savodini chiqarish, o‘zlari tanlagan soha bo‘yicha ishlarga yo‘naltirish, ular orasidan

faol, bilimdonlarini tanlab olib, rahbar kadrlar tayyorlash maqsadida "Xotin-qizlar qulublar" (Xotin-qizlar o'quv kurslari) tashkil etila boshlandi. Bu sa'y-harakatlar ijobiy natija berdi. Manbaalarga ko'ra, 1926 yilda deputat ayollar soni 220 ta bo'lgan bo'lsa, 1927 yilga kelib 4000 nafarga yetdi. Bunday natijalar har bir sohada ko'rina boshladi va Xotin-qizlar kurslarining soni ortib bordi. Mamlakatimizning chekka hududlarida ham tashkil etila boshladi. 1927 yilga kelib ularning soni 34 taga yetdi. Jurnalning 1927 yil 3-son 37-38 sahifalarida chop etilgan muallif M. Burnashning "Xotin-qiz ishchilari tayyorlash qursi" maqolasida aytilishicha, 1927 yil 28 yanvarda Samarqand shahrida Xotin-qizlardan ishchilar tayyorlash kursining ochilish marosimi bo'lib o'tadi. Kursga qabul qilingan o'quvchilar 48 nafar bo'lib, 42 ta o'zbek, 4 nafar tojik qolganlari boshqa millat vakillaridan iborat bo'lgan 17-29 yoshdagi xotin-qizlar edi-deyiladi. "Bizning qursimizning maqsadi, qishloq uchun o'z huquqini talab qilishda charchamay ishlaydigan ishchilar tayyorlashdir. Ularni har bir bilim hunar va sog'liqni saqlash ishlaridan xabardor qilish bilan barobar, ommaning ahvol ruhiyasini tushinadigan ijtimoiyatga foydali bo'lgan ishchilar tayyorlashdir."- deyiladi maqolada. Bundan tashqari kurslarda ayollarning siyosiy, huquqiy, tibbiy ongini oshirishga qaratilgan suhbatlar ham o'tkazilgan. Haqiqatan ham bu kurslarda tahsil olgan ko'pgina xotin-qizlar mamlakatimizning turli - qishloq xo'jaligi, ishlab chiqarish, adabiyot, madaniyat, maorif kabi sohalariga o'z hissalarini qo'sha boshladilar. 1926-1927 yillarda savodsizlikni bitirish kurslarida 4605 nafar xotin-qizlar o'qigan bo'lsa, bu ko'rsatkich 1928-1929 yillarga kelib 10 676 tani tashkil qildi. Bu o'sha davr uchun nihoyatda yuqori ko'rsatkich edi. Yana jurnalning 1926 yil 1-son 33 sahifasida chop etilgan "Xotin qizlar qulubi va uning vazifalari", 1927 yil 3-son 38- sahifasidagi muallif Ulfat Fayoz qizining "Qo'qonda xotin-qizlar qulubi", 1927 yil 8-son 19-sahifasidagi "Toshkent o'lka xotin-qizlar bilim yurti", 1928 yil 2-son 1-sahifada chop etilgan "Savodsizlikni bitirishga qanday ko'makchilik kerak" kabi maqolalari xuddi shu mavzuni davom ettiradi.

1920-1930 yillar oralig'ida mamlakatimizning maorif sohasida ko'pgina ijobiy o'zgarishlar yuz bera boshladi. Bu sohada ham ayollar faolligi ortganini ko'rishimiz mumkin. "Yangi yo'l" jurnalining 1930 yil 1-son 3-5 sahifalarida chop etilgan muallif O'rtoq Obidovaning "5 yillik kurash va mehnatkash xotin-qizlarni chinakam ozodliqqa chiqarish" sarlavhali kattagina maqolasi chop etilgan. Unda muallif mamlakatimizdagi ko'plab sohalarida xotin-qizlar ishtirokining ortib borayotganini aniq dalillar va raqamlar bilan keltiradi. Davlat tomonidan soha rivoji uchun ajratilayotgan mablag'larni ham aniq raqamlar bilan ko'rsatib o'tadi. Maorif sohasidagi o'zgarishlar haqida muallif shunday yozadi : "Xotin-qizlar madaniy maorifi ham kun sayin ko'tarilmoqda. Jumladan biri maktabgacha tarbiya uylarida 1928-1929 yilda 4000 bola bo'lsa, 1928-1929 yilda 8400 qiz bolalar tarbiya oldilar. Bu narsa 1928-1929 yilda 28000 ga chiqajaq. Bundan boshqa bizda kun sayin o'zbek muallamlar ham kun sayin ko'payatur. 1928-1929 yilda shahar va qishloqlarda 139 ta o'zbekcha muallamlar bor edi. 1926-1927 yilda xotin-qizlarga maxsus ochilg'on texnikumlar 5 ta bo'lib, 347 o'quvchini o'z ichiga olg'on edi, 1929-1930 yilda xotin-qizlar texnikumi 8 ta bo'lib, 829 o'quvchini o'z ichiga oldi." Muallif 1928-1929 o'quv yilini tahlil qilar ekan, o'g'il bolalar va qizlar aralash tahsil olayotgan texnikumlarda o'zbek qizlarning soni sezilarli o'sganini ta'kidlaydi va ular soni 215 nafarga yetganini aytadi. Jurnalning xuddi shu soni 17-18 sahifalarida chop etilgan "Madaniyat ishlarida xotin-qizlar. Besh yillik plan va xotin-qizlar maorifi.", 1930 yil 7-soni 13-sahifasida muallif Usmon Abdurahimning "Maktablarimizga sog'lom tarbiya beraylik" nomli maqolalarida ham maorif sohasidagi o'zgarishlar, yutuq va kamchiliklar tilga olinadi.

1920-1930 yillar matbuotini jurnalistikaning boshlang'ich davri deyish mumkin. Jadidchilik harakati bilan boshlangan matbuot bu davrga kelib hali to'liq shakllanib ulgurmagani, "tetapoya bo'lish" holatidagi bir jarayonda edi. Shu sababli, bugungi publisistik janrlarning to'liq talablariga javob bera olmaydigan maqolalarni ko'plab uchratishimiz mumkin. Masalan, felyeton janri. 1920-1930 yillardagi "Yangi yo'l" jurnalida chop etilgan tanqidiy ruhda maqolalarning hammasi ham felyeton

janrining talablalariga to'liq mos kelmaydi. Bilamizki, matbuotimizdagi ilk felyetonlar jadidlar davrida boshlandi. Keyinchalik, 1917 yil oktabr to'ntarishidan so'ng zamondoshlari tomonidan "felyetonlar qiroli", "kuldrib yig'atuvchi va yig'latib kulduruvchi" deya ta'rif berilgan A. Qodiriyning tom ma'nodagi jurnalistik faoliyati boshlandi. "Ishtirokiyun", "Qizil bayroq", "Turkiston" kabi ko'plab gazeta sahifalarida felyeton xususiyatiga ega bo'lgan hajviy materiallari bosilgan. YA'ni, bu hikoya xususiyatlari omuxta bo'lib ketgan umumlashgan badiiy-publisistik felyetonlardan iborat edi. Lekin chinakam badiiy publisistik felyetonning beshigi "Mushtum" (1923 yildan chiqib boshlagan) jurnali bo'ldi. Shu sababli "Yangi yo'l" ning aynan 1920-1930 yillar oralig'dagi tanqidiy maqolalariga felyeton xususiyatiga ega bo'lgan tanqidiy maqolalar deb ta'rif berishimiz mumkin.

"Yangi yo'l" jurnali faoliyatining dastlabki o'n yilida publisistikaning voqeiy-informatsion shakllari ya'ni xabar, reportaj, hisobot kabi turlari ko'p uchraydi. Bunga 2 holatni sabab qilib ko'rsatishimiz mumkin:

O'sha davr siyosatidan kelib chiqqan holda yurtimiz xotin-qizlarini turli sohalariga yo'naltirish, jamiyatda faollikka chaqirish va buni targ'ib qilish kuchli bo'lgan. Ana shu ishlar natijasini matbuotda yoritish, qilinayotgan ishlar hisobotini berib borish, joylardagi ishlar samarasini ko'rsatib berishda ko'proq xabar, reportaj, hisobot kabi janrlarga murojaat qilingan.

Yuqorida aytilganidek, bu davrda matbuot hali ham rivojlanish yo'lini bosib o'tayotgan, publisistik janr turlari xususan, badiiy-publisistik: ocherk, felyeton, pamflet, yozuvchi maqolasi kabi janrlar to'liq shakllanmagan edi. Matbuotga ko'proq xabar berish vositasi nazari bilan qaralgan.

"Yangi yo'l" jurnalida publisistikaning ocherk, felyeton, pamflet, yozuvchi maqolasi kabi janrlarining qo'llanishi va sayqal topishi ko'proq 1935 yillardan keyinga to'g'ri keladi. Bunda jamiyatdagi hodisalarni chuqur tahlil va tadqiq etish, ya'ni ijtimoiy-publisistik tadqiqotlar orqali voqelikni kashf etish kabi maqolalar ko'paya boshladi. Jamiyatdagi faol ayollarning olib borayotgan ishlari, erishayotgan yutuqlarini yoritib borish natijasida ocherk janri sayqallandi, rivojlandi. Jurnalning 1935-yillardan keyingi deyarli har bir sonida ko'plab paxtakor, mexanizator, pillakor, sportchi, san'atkor, maorif xodimalari bo'lgan xotin-qizlarning hayoti va faoliyati, erishgan yutuqlari haqidagi maqola va ocherklarni uchratamiz.

Jurnalda "Adabiyot" (ba'zi sonlarida "Adabiyot bo'limi", "Adabiyot budir" nomlari ostida chiqqan) rukni bo'lib, unda havaskor va ijodkor ayollarning she'riy, nasriy asarlari bosilib chiqqan. Shuningdek, chet el adabiyot namunalaridan qilingan tarjimalar ham berib borilgan. A.S. Pushkin, M. Lermontov, M. Gor'kiy, A. Chexov kabi adiblarning she'riy va nasriy asarlarining tarjimalari, turli millatlarning ertak va dostonlari ham berib borilgan. "Yangi yo'l" jurnalining "Adabiyot" sahifasi ko'pgina ayol ijodkorlarning shakllanishida poydevor vazifasini o'tadi. Xosiyat Tillaxonova, Muzayyana Alaviya, Manzura Sobirova (Oydin), Maryam Sarqulova, Fotima Niyozova, Tojixon Shodiyeva, keyinroq Zulfiya, Saida Zunnunovalarning dastlabki ijod namunalari mazkur jurnalda chop etilgan. Bundan tashqari, G.G'ulom, G'ayraty, S.Abdulla, Oybek, Mirtemirlarning ham hikoya va she'rlari o'rin olgan. "Adabiyot" sahifasida haqiqiy ijodkorlar bilan bir qatorda havaskor xotin-qizlarning she'rlarini ham ko'p uchratamiz. Sababi, tahririyat xodimlari yosh ijodkorlarni kashf etish va ularni qo'llab-quvvatlash maqsadida havaskor ayollarning ijodiy ishlarini muntazam chop etib borishgan. Masalan, jurnalning 1926 yil 1-soni 17-sahifasida muallif G'aribning "Erk kuychisi", Matlubaning "Yoshlar kuchi" nomli she'rlari, 18-sahifasida muallif E.M. ning "Yetakchi", Kavkabning "Hoy qiz!" sochma she'rlari chop etilgan. Bu she'rda:

"...Mendan boshqa ham bir necha jigarporalar borkim, ular ham sening nozli uyqudan bosh ko'tarishingni kutib o'tiradilar!

Qo'llarida erk mash'ali...

Senga bermak istaylar.

Tur, singlim!

Kishilar-maslakdoshlaring allaqachon turib

Yangi turmush qurish yo'lida jonlarini qiynaylar...

Sen undan xabarsiz, uxlaysan!
 Bilmaysanki, yangi hayot tuzuvchi yolg'iz sendir, sen!
 Hayotning erki sensiz tug'ilmal...
 ...Qo'rqma!
 Qiynoqlar bitgan!
 Zindonlar buzulgan!
 Bu g'ovlar, zanjirilar uzilgan!

Tushunasanmi? ...” deb yozadi muallif va asrlar davomida g'afolat uyqusida bo'lgan qizga aniqrog'i millatga murojaat qilgan ekan, „atrofingdagi qalin-qora, mudhish pardalarini yirtib, dunyoni ko'ri!” deya xitob qiladi. Uyg'onish ilm bilan ekanini ta'kidlaydi. XX asr boshlarida kirib kelgan she'riyatning sochma janri shunisi bilan farqligi, unda muallifning lirik kechinmalari sochma nutq shaklida ifoda etiladi. Jo'shqin ritmi bilan u nasriy she'r hisoblanadi. Garchi muallif shakl qonuniyatiga ko'ra misralararo bo'g'inlarning miqdori va qofiya tizimiga to'liq amal qilmagan bo'lsa-da, ma'no-mazmuni va o'sha davr sharoitidan kelib chiqqan holda uni ijobiy baholashimiz mumkin. “Yangi yo'l” jurnalida ana shu mavzu va mazmundagi she'rlarni ko'plab uchratamiz. Bu she'rlarni ma'no, vazn, qofiya jihatidan mukammal deya olmaymiz. Ahamiyatli jihati shundaki, unda davr nafasi ufurib turibdi. Yosh, kuyunchak ijodkor qizlarning tengdoshlarini o'z ortidan yetaklashga bo'lgan shijoat, millatning ertasiga bo'lgan fidoyilikni ko'ramiz.

“Yangi yo'l” jurnalida 1926 yil 2-son 8-sahifada Erkchining “Adashmay ketamiz”, 1927 yil 3-son 18-19-sahifalarida Sayyoraning “8-mart”, M. Dilovar qizining “Olg'al”, Mirmemirning “Tog' qizi”, Kavkabning “Kashshof qiz” she'rlari, 1930 yil 8-9 sonlari 15-sahifasida Norchuchukning “Kolxozchi qizg'a” she'lari chop etilgan. Jurnalidagi she'rlarning deyarli hammasi barmoq vaznida yozilgan. Sababi, XX asrning 20–30-yillaridan keyin barmoq vazni milliy she'riyatimizning asosiy vazni bo'lib qoldi. Ungacha adabiyotimizda aruz vazni keng qo'llanilgan. YA'ni, bu davr o'zbek mumtoz va yangi o'zbek adabiyoti o'rtasida o'ziga xos ko'priki bo'lib xizmat qildi. Bunda adabiyotning ijodiy yo'nalishi, janrlar tizimi, badiiy tasvir prinsiplari yangilanib, mavzular ko'lamiga kengaydi. Bu matbuot uchun ham, adabiyot uchun ham yangilanishlar davri bo'lgan.

Bu davrni o'rganar ekanmiz, olim, filologiya fanlari doktori, dotsent O. Hamroyevaning “Erk kuylari” nomli kitobi ahamiyatlidir. Unda 1926-yilda shoir, yozuvchi, adabiyotshunos olim Oybek tomonidan “Yangi yo'l” jurnalida chop etilgan o'zbek yosh shoirlarining she'rlaridan tashkil topgan “Erk kuylari” nomli mo'jaz to'plam tadqiq etilgan va ularning ijodi tahlil qilingan. Muallif Xosiyat Tillaxon (“Yangi yo'l” jurnali muharriri) qizining ijodiga baho berar ekan: “Xosiyat Tillaxon qizi adabiy jarayonda o'z o'rniga ega shoir sifatida olimlarning,

munaqqidlarning diqqat markazida turgan. Shu bois Oybek ham uning ijodiga ayrica munosabatda bo'lgan, to'plamga shoir she'rlaridan 6 tasini kiritgan. To'plamga kiritilgan she'rlar o'ziga xos uslub va ritmga ega bo'lib, XX asr boshlarida kirib kelgan yangicha she'riy tizim elementlaridan tortib, obrazlarigacha yangilanishni aks ettirgan.” –deydi.

O. Hamroyevaning “Erk kuylari” kitobi keng kitobxonlar ommasiga mo'ljallangan. U tom ma'noda yozuvchi Oybekning shu nomli kitobini go'zal tahlili, tarjimai desak mubolag'a bo'lmaydi. O. Hamroyeva ham olim, ham ayol sifatida yosh shoirlarning ko'ngil tubidagi dardlarini nafis tushina olishi bilan birga uni o'quvchilarga tushintirib, tahlil qilib bera olgani ham ahamiyatlidir. “XX asr boshlarida o'zbek yosh shoirlari ijodida bo'lgani kabi yosh shoirlar ijodi ham o'ziga xos evrilish bosqichini boshdan kechirgan: vazn va obrazlar tizimidagi yangilanishlar ijtimoiy muhit va lirik qahramon tuyg'ularining parallel ravishdagi tasviri an'ana tusiga kirgan, hali qat'iy qolip shaklini olmagan, nazariyasi to'liq ishlab chiqilmagan sochmalar shoirlar dard-u hasratlarini yetkazuvchi vosita bo'lib xizmat qilgan, she'rdagi mohiyat ilm targ'iboti va jaholatga qarshi ma'rifat g'oyalari bilan sug'orilgan.” –deydi muallif. “Erk kuylari” kitobining bugungi kundagi ahamiyati shundaki, “Yangi yo'l” jurnalida faol qatnashgan yosh shoirlarning ilk ijod namunalari bilan kitobxonlarni tanishtiradi va ularni tahlil qiladi. Yangi yo'lga, yorqin hayotga bo'lgan intilishlariga faqat ilm-ma'rifat orqali erishish mumkinligini bilgan ijodkor ayollarning orzu umidlari haqida so'zlaydi.

Xulosa. Mavzuni tadqiq qilishdan maqsadimiz, XX asr boshlarida yurtimizning ijtimoiy-siyosiy hayotidagi tub burilishlar va bu hodisalarning xotin-qizlar turmush tarziga ta'siri, ularni jamiyatga kirib kelishi va erishgan yutuqlarini o'rganishdan iborat. Qolaversa bu jurnal yurtimizning olis manzillarida yashovchi ko'plab iqtidorli xotin-qizlarni ijodkor sifatida shakllanishi uchun katta maktab vazifasini o'tagan. Bir asrdan ortiq vaqt davomida turli nomlar dastlab “Yangi yo'l”, “Yorqin hayot”, “Yorqin turmush”, “O'zbekiston xotin-qizlari” va hozirgi “Saodat” nomi ostida mamlakatimiz xotin-qizlarining qiziqishlari, orzu umidlarini o'zida aks ettirgan nashrlardan biri bo'lib kelmoqda. Bu jurnal turli davrlarda yurtimizda olib borilgan ishlarining darakchisi, mamlakatimiz xotin-qizlarining orzu umidlarini aks ettirishga xizmat qilgani bilan ham ahamiyatlidir. Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyevning Xalqaro xotin-qizlar kuniga bag'ishlangan tantanali marosimdagi nutqida aytganlaridek, “Bitta qizni o'qitsak, butun oilaga ta'lim bergan bo'lamiz. Agar oila bilimli, ma'rifatli bo'lsa, jamiyatning ongi, madaniy darajasi ham yuksaladi”[11].

ADABIYOTLAR

1. Ziyoy Said. O'zbek vaqtli matbuoti tarixiga materiallar (1870-1927). – Toshkent Samarqand: O'zbekiston davlat nashriyoti, 1927.
2. Abdurazizova N.. Milliy jurnalistika tarixi Birinchi jild Toshkent: Sharq, 2008 283-bet
3. Do'stqorayev B. O'zbekiston jurnalistikasi tarixi Toshkent: G'. G'ulom, 2009
4. Hamroyeva O.. Erk kuylari Toshkent: Bookmany print, 2024 17-bet
5. To'plam. Jadidchilik harakati va uning turkiy xalqlar adabiyotiga ta'siri (Xalqaro ilmiy konferensiya materiallari). Qarshi: Nasaf, 2023 192-bet.
6. Quvvatova D., O'roqova N. Yangi o'zbek adabiyoti O'quv qo'llanma Buxoro: Durdona, 2022. 10-bet
7. “Yangi yo'l” jurnali 1926-1930 yillardagi sonlari
8. “Sadoi Turkiston” gazetasining 1914 yil 51-soni
9. “Jadid” gazetasini 2024-yil 11-son
10. <https://president.uz/uz>
11. <https://uz.wikipedia.org/wiki/Saodat>
12. <https://press.natlib.uz/ru/publications/saodat>
13. www.saodat-gul.uz